

בס"ד. פורים, ה'תשי"ט

(הנחה בלתי מוגה)

בלילה ההוא נדדה שנת המלך¹, ואיתא במנהגי מהרי"ל² דמבלילה ההוא צריך להגבי' את קולו בקריאתו לפי שזהו תוקף ועיקר הנס³. וצריך להבין מהו הטעם שעיקר הנס הוא שנדדה שנת המלך והי' ער, דלכאורה הרי עיקר הנס הוא תחנוני אסתר ובקשותי'. ומביא כ"ק מו"ח אדמו"ר בהמאמר⁴, דאיתא בילקוט⁵ בלילה ההוא נדדה שנת המלך זה מלכו של עולם, וכי שינה יש לפניו, אלא בזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום עושה עצמו כישן, שנאמר⁶ למה תישן הוי', וכאשר ישראל עושין רצונו של מקום הנה לא ינום ולא יישן⁷. ובהמשך המאמר⁸ מבאר ששינה הו"ע הגלות. דכשם שבעת השינה לא ניכרת החשיבות של הכחות הפנימיים, ואדרבה, בעת השינה הנה הכחות החיצוניים, כמו כח העיכול וכיו"ב, פועלים פעולתם, ועוד יותר מכמו בשעה שהוא ער, משא"כ הכחות הפנימיים אין פועלים פעולתם בעת השינה, ובמילא לא ניכרת חשיבותם. ועד"ז בזמן הגלות, שעז"נ⁹ כישן הוי', לא ניכרת חשיבות הפנימיות שזהו ענינם של ישראל, שהם הפנימיות של העולם, כמארוז"ל¹⁰ בראשית בשביל ישראל שנקראו ראשית, וגם מצד עצמם הם פנימיים בגלל שייכותם לתורה, בראשית בשביל התורה שנקראת ראשית¹⁰, והיינו, שבהחושך כפול ומכופל דהגלות אזי הכחות הפנימיים הם בהעלם. ומביא הדוגמא מכחות הנפש כפי שנמצאים בהעלם הנפש, ששם נמצאים בשוה כח הראי' וכח השמיעה וכו', אע"פ שכאשר נמשכים בגילוי הרי הם בסדר והדרגה, זה למטה מזה וזה למעלה מזה. וזהו שכאשר אני ישנה בגלותא¹¹, אזי עיקר הנס הוא בענין נדדה שנת מלכו

(5) שמעוני עה"פ אסתר ו, א (רמז תתנו

קרוב לטופו).

(6) תהלים מד, כ.

(7) שם קכא, ד.

(8) פ"ד.

(9) תהלים עח, סה.

(10) בראשית א, א ובפרש"י.

(11) שה"ש ה, ב. זח"ג צה, א.

(1) אסתר ו, א.

(2) הובא בדרכי משה או"ח סתר"צ

ובמג"א שם סקי"ז.

(3) מגילה יט, א.

(4) ד"ה בלילה ההוא הי"ש"ת (סה"מ

הי"ש"ת ע' 5 ואילך). וראה גם ד"ה חייב

איניש לבסומי עטר"ת (סה"מ עטר"ת ע' רצט

ואילך).

של עולם, שיהי' ויקץ כישן הוי',⁹ שזהו בדוגמת המשכת גילוי הנפש, שאז מתגלים הכחות הפנימיים, ובהם גופא באופן שניכרת חשיבותם זה ע"ג זה, ועי"ז נעשה השקיפה ממעון קדשך מן השמים¹², הבט משמים וראה¹³, שמתגלה החשיבות של ישראל שהם הפנימיות של העולם. ומבאר בארוכה בהמאמר¹⁴, שענין נדדה שנת מלכו של עולם בא ע"י המס"נ שלהם שעמדו כל השנה במסירת נפש בפועל ממש.

והנה ע"פ המבואר שענין השינה למעלה הוא בדוגמת עליית הכחות בהעלם הנפש ששם נמצאים כולם בווה, הרי מוכן, שכדי לעורר מהשינה, נדדה שנת מלכו של עולם, להיות ויקץ כישן הוי', צריך להמשיך מבחי' כזו שהיא למעלה לא רק מהכחות החיצוניים והכחות הפנימיים, כולל גם כפי שהם בשרשם, שגם שם ישנו חילוק בין כח הראי' לכח השמיעה, אלא למעלה גם מהמקום שבו נתעלו ונתעלמו הכחות באופן שכולם בווה. ומזה מוכח, שע"י העבודה דמס"נ מגיעים בבחינה נעלית זו, שלכן יכולים לפעול גם בהמקום שבו נתעלו ונתעלמו הכחות, שיחזרו ויתגלו הכחות, ועי"ז יהי' נדדה שנת המלך, ותבוא גאולתם של ישראל. וצריך להבין איך אפשר שעבודת הנברא תגיע בבחי' נעלית כזו, ובפרט כאשר אני ישנה בגלותא, כפי שהי' בזמן גזירת המן, שהי' אז חושך הגלות כו', ומ"מ, הנה משם הגיעה עבודת המס"נ עד לבחי' שלמעלה מהעלם הנפש ששם נמצאים הכחות הפנימיים בווה.

(**ויובן** זה ע"פ מ"ש במגילה (בתור הקדמה לכללות הצרה דגזירת המן) אודות אסתר, ויהי אומן את הדסה היא אסתר¹⁵, שיש בזה ב' ענינים, הא', הדסה היא אסתר, היינו, שבחי' אסתר נעשה מבחי' הדסה, והב', ויהי אומן את הדסה, היינו, שגידולה הי' ע"י מרדכי היהודי, ועי"ז שהי' אומן את הדסה, נעשה היא אסתר, וענין זה הביא לנדדה שנת מלכו של עולם, ועי"ז לנדדה שנת המלך למטה, ולגאולת פורים באופן דונהפוך הוא¹⁶).

ולהבין זה צריך להקדים תחילה ביאור הענינים כפי שהם בספירות ובשרשם למעלה. דהנה¹⁷ בענין הדסה, מלשון הדס, איתא

(17) בהבא לקמן — ראה ד"ה ויהי אומן את הדסה עטר"ת (סה"מ עטר"ת ע' שח ואילך). וראה גם ד"ה הנ"ל תשי"ג; תשכ"ד (תו"מ ח"ח ע' 8 ואילך; חל"ט ע' 123 ואילך).

(12) תבוא כו, טו.

(13) ישעי' סג, טו. תהלים פ, טו.

(14) פ"ה.

(15) אסתר ב, ז.

(16) שם ט, א.

בפרדס¹⁸ ובמאורי אור¹⁹ שהדסה קאי על בחינת המלכות כפי שהיא מתייחדת עם התפארת, שהיא כללות הספירות, וביחוד כללות הספירות חג"ת, שזהו הדס, שהוא ענף עץ עבות²⁰, והמצוה היא בשלשה הדסים²¹, כנגד שלשת הספירות חסד גבורה תפארת, וכאשר המלכות מתייחדת ומקבלת מג' ההדסים אזי נקראת בשם הדסה. וענין אסתר, מלשון הסתר אסתר (כמארוז²² אסתר מן התורה מנין שנאמר²³ ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא), קאי על בחי' המלכות כפי שיורדת מאצילות לבי"ע, כמ"ש²⁴ ותקם בעוד לילה. ועז"נ הדסה היא אסתר, שגם כאשר יורדת לבי"ע (שאז נקראת בשם אסתר), היא הדסה, שיש בה פנימיות המלכות כמו בשעה שמתייחדת עם הת"ת (שאז נקראת בשם הדסה). וזהו ג"כ כללות הענין דאנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא, שגם במעמד ומצב דהסתר אסתיר ישנו בחי' פני שהו"ע הפנימיות, שזהו היפך ענין ההסתר וההעלם והשינה דהגלות, והיפך כללות ענין עולמות בי"ע. והענין בזה, דהנה ידוע²⁵ בענין ד' המדרגות פנים ואחור ימין ושמאל, שהם כנגד ד' עולמות אבי"ע. עולם האצילות נקרא פנים, לפי שבאצילות איהו וחייהו חד איהו וגרמוהו חד²⁶, ואבא עילאה מקננא באצילות²⁷, וכיון שהחכמה הו"ע הפנימיות²⁸, הנה מצד זה שאבא עילאה מקננא באצילות, נקרא כל עולם האצילות בשם פנים, ועד שגם ספירת המלכות כפי שהיא באצילות נקראת בשם פנים ופני. אמנם, עולמות בי"ע, ששם יורד רק חיצוניות החיות דלמעלה, שהיא ספירת המלכות שנעשית עתיק לבריאה²⁹, ובמלכות גופא רק חיצוניות המלכות בלבד, הרי זה נקרא בשם אחור, וע"ד מ"ש³⁰ אחרי הוי' אלקיכם תלכו. אך מ"מ הנה גם כאשר המלכות יורדת לבי"ע יש בה בהעלם בחי' הפנים, שזהו"ע הסתר אסתיר פני, ועד שהדסה היא אסתר, כנ"ל.

26 תקו"ז בהקדמה (ג, ב). אגה"ק סימן כ.

27 ראה רמ"ז לזח"ב רכ, ב. תו"א משפטים עה, א. סה"מ תרצ"ו ע' 119. וש"נ.

28 ראה גם אוה"ת נ"ך ח"א ע' תקטז.

29 ראה עץ חיים שער מב (שער דרושי אבי"ע) פ"א. ובכ"מ.

30 פ' ראה יג, ה. וראה לקו"ת פ' ראה כ, ג.

18 שער כג (שער ערכי הכינויים) ערך הדס.

19 מערכת ה' אות יז.

20 אמור כג, מ.

21 סוכה לד, ב.

22 חולין קלט, ב.

23 וילך לא, יח.

24 משלי לא, טו. וראה עץ חיים שער

הכללים פי"ג. ובכ"מ.

25 רמ"ז לזח"ג צג, ב.

והנה ספירת המלכות נקראת בשם כנסת ישראל³¹, שהיא מקור כל נשמות ישראל. ומזה מובן שגם בנפש האדם ישנו הענין דהסתור אסתיר פני, היינו, שפנימיות המלכות נמצאת בפנימיות הנשמה שבכא"ו א מישראל. וזהו גם מ"ש³² וזאת לפניו בישראל, זאת היינו ספירת המלכות, ועלי' נאמר לפניו בישראל, היינו, שהיא פנימיות הנשמה שבישראל. וע"פ המבואר בענין וזאת לפניו בישראל, יובן גם הענין שנש"י יכולים להגיע למעלה מבחי' העלם הנפש כפי שהוא למעלה.

ג) והענין בזה, דאיתא בשערי קדושה³³ בענין א"ק, שיש שם אור מחצב הספירות ואור מחצב הנשמות, ואור מחצב הנשמות הוא לבוש לאור מחצב הספירות. דהנה גם בא"ק יש בחי' אורות וכלים ולבושים, אורות וכלים הם הספירות שבא"ק (שהרי הספירות הם מאורות וכלים), והלבושים דא"ק הוא בחי' אור מחצב הנשמות שהוא לבוש לאור מחצב הספירות. ובכללות הרי זה גם מ"ש בע"ח³⁴ שיש ניצוץ קטן מאד שנמשך ממדריגה תחתונה שבבורא, והוא מתלבש בניצוץ א' נברא הנקרא יחידה. והיינו, כידוע שבחי' יחידה אינה עיקר הנשמה, שהרי אמרו רז"ל³⁵ חמשה שמות נקראו לה נפש רוח נשמה חי' יחידה, וא"כ הרי גם יחידה היא שם בלבד, ועיקר הנשמה הוא הניצוץ קטן ממדריגה תחתונה שבבורא, שהוא המתלבש בבחי' היחידה. ולכאורה אפ"ל שאור מחצב הספירות הו"ע ניצוץ קטן ממדריגה תחתונה שבבורא. דהנה, אע"פ שהספירות אינם עצמות, שהרי הספירות נקראים רק חייהי וגרמוהי שנעשים חד עם איהו, אבל הם עצמם אינם בחי' איהו, מ"מ, הרי הספירות הם אלקות, ועד כדי כך, שהם בוראים עולמות, שזהו"ע בעשרה מאמרות נברא העולם³⁶, ולכן שייך לומר על זה ניצוץ קטן בורא, אלא שהוא ממדריגה התחתונה שבבורא, שהו"ע ספירת המלכות. וענין זה (ספירות דא"ק, ניצוץ קטן ממדריגה אחרונה שבבורא) מתלבש באור מחצב הנשמות, בחי' היחידה, שזהו"ע הלבושים דא"ק. והיינו, דאע"פ שגם הלבושים דא"ק הם אלקות, ובמכ"ש וק"ו מהמבואר במ"א שהלבושים דאצילות הם אלקות, ועאכו"כ שהלבושים דא"ק הם אלקות, מ"מ, הלבושים הם רק בחי' התפשטות, ורק הספירות הם בחי' מהות אלקות.

(31) ראה זח"ג קצז, א. הובא בפרסד שער כג (שער ערכי הכינויים) ערך כנסת ישראל.
 (32) רות ד, ז.
 (33) ח"ג שער ב. וראה לקו"ת שם כז, א.
 (34) שער מב שם.
 (35) ב"ר פ"ד, ט (בשינוי הסדר. אבל כ"ה כבפנים בעץ חיים שבהערה הקודמת).
 (36) אבות רפ"ה.

אמנם בנוגע להאמור לעיל שנש"י צריכים להגיע למעלה מהבחי' שבה נמצאים כל הכחות בהשתוות, הרי ענין זה אינו יכול להיות מצד בחי' הלבושים שהו"ע של התפשטות בלבד. ויתירה מזה, אפילו מצד בחי' הספירות שהם אורות וכלים, הנה אע"פ שהם אלקות, ועד שאפשר לקרותם בשם בורא, מ"מ, אי אפשר להגיע על ידם למעלה מהבחי' שבה נמצאים כל הכחות בהשתוות, מאחר שבספירות עצמם ישנו כללות הענין דסדר השתלשלות הספירות, נוסף על ענין השתלשלות דאורות וכלים שמהתעבות האור נעשו הכלים³⁷.

אך הענין הוא, דהנה בע"ח גופא³⁴ מוסיף ביאור בזה, שבחי' היחידה היא בדוגמת בחי' אריך, והניצוץ קטן ממדרגה תחתונה שבבורא הוא כמו בחי' עתיק. ומזה מובן שאי אפשר לומר שהניצוץ בורא הוא בחי' הספירות דא"ק, שהרי גם הספירות דא"ק הם בחי' חיצוניות א"ק, וידוע שחיצוניות א"ק הוא בחי' אריך של כל העולמות³⁸, ובהכרח לומר שהניצוץ בורא הוא בחי' פנימיות א"ק, שהוא למעלה מכללות הגדר דענין דא"ק, אלא גם) מהספירות דא"ק, היינו למעלה מכללות הגדר דענין הכלים, ולמעלה גם מבחי' האורות כפי ששייכים לכלים, שלכן נקרא בשם עתיק, להיותו נעתק מכל ענין של מדידה והגבלה. והיינו, דכשם שנת"ל שאצילות הפרטית נקרא בשם פנים, שהו"ע העצם שלמעלה מהתפשטות והתלבשות כו' [דאע"פ שלגבי העצמות הרי גם עולם האצילות שיש בו עשר ספירות, עשר ולא תשע עשר ולא אחד עשר³⁹, הו"ע של התפשטות הארה בלבד, מ"מ, לגבי עולמות ב"ע שלמטה ממנו נקרא אצילות עולם האחדות⁴⁰, שהוא בחי' העצם שלמעלה מהתפשטות], הנה כמו"כ יובן באצילות דכללות שלמעלה גם מבחי' א"ק (שהרי א"ק נקרא אדם דבריאה דכללות⁴¹), שהבחי' שבו שנקראת בשם פנים (פנימיות א"ק) היא למעלה גם מבחי' אור הקו המתלבש בכלים דא"ק [שמצד ענין ההתלבשות שבו הרי זה נכלל בגדר של השתלשלות, ולא שייך לומר שבו נמצאים כל המדרגות בשוה], והיינו מ"ש בלקו"ת⁴² מספרי קבלה⁴³ שיש כדוגמת עתיק לעילא מגולגלתא דא"ק, והיא בחי' אחרונה שבאצילות

(37) עץ חיים שער מז (שער סדר אבי"ע) ראה לקוטי הש"ס להאריז"ל מסכת פ"א. שבת.

(38) משנת חסידים מסכת כללות העולמות פ"ב מ"א.

(39) ספר יצירה פ"א מ"ד.

(40) לקו"ת מסעי צה, א. שם.

(41) לקו"ת מסעי צה, א. שם.

(42) עץ חיים שער ט (שער שבירת הכלים) פ"ו.

(43) עץ חיים שער ט (שער שבירת הכלים) פ"ו.

דכללות, וזהו"ע ניצוץ קטן ממדריגה תחתונה שבבורא. ועז"נ ואנכי הסתר אסתיר פני, דכשם שאצילות שנקרא בשם פנים מתלבשת גם בהסתרת שע"י הירידה בבי"ע, כמו"כ גם בחי' פנימיות א"ק, שהו"ע ניצוץ קטן ממדריגה התחתונה שבבורא, בחי' המלכות דאצילות דכללות, הנה בחי' זו מתלבשת באור מחצב הנשמות, וממנה נמשך אח"כ בכל נשמה ונשמה. ועפ"ז מובן שהנשמה ע"י עבודתה יכולה להגיע בבחי' שלמעלה מכל עניני וגדרי הגבלה, למעלה מאורות וכלים דאצילות, ולמעלה אפילו מאורות וכלים דא"ק, כיון שנמשכת מבחי' עתיק שלעילא מגולגלתא דא"ק, שזוהי עיקר הנשמה, ניצוץ קטן ממדריגה תחתונה שבבורא, שמתלבש בבחי' היחידה, שענינה בעולמות הוא בחי' חיצוניות א"ק, ועד כפי שהיא בנשמת כאו"א מישראל.

ד) **והנה** ב' מדריגות הנ"ל בנשמה הם ב' הבחי' דיעקב וישראל. והענין בזה, דהנה ידוע⁴⁴ שלא כל הנשמה מתלבשת בגוף, ובמכ"ש ממלאך שבשליש עולם עומד⁴⁵, ועאכו"כ בנוגע לנשמה שהיא למעלה ממלאכים, הרי בודאי שהגוף קטן מהכיל עצם הנשמה, שלכן הנה עצם ועיקר הנשמה אינו מתלבש בגוף. ובחי' זו נקראת בשם ישראל, לי ראש⁴⁶, שזהו הראש, עיקר ועצם הנשמה. והבחי' שנקראת בשם יעקב, שזהו בחי' העקב והרגל שבנשמה, הוא חלק הנשמה שמלוכש בגוף. והנה, כיון שבנשמה יש ב' הבחי' דיעקב וישראל, וידוע שבכדי שהנשמה תגיע לתכליתה הרי זה ע"י העבודה, הרי מובן שישנו גם כללות החילוק בין העבודה שמצד בחי' ישראל לעבודה שמצד בחי' יעקב. ובכללות הרי זה החילוק שבין העבודה דבכל לבבך ובכל נפשך⁴⁷, שעדיין אין זה באופן שישראל עושין רצונו של מקום⁴⁸, לעבודה דבכל מאדך⁴⁷, שעלי' נאמר עושין רצונו של מקום⁴⁸, והיינו, שע"ז עושים הענין דלי ראש⁴⁹. והענין בזה, דהנה, העבודה דבכל לבבך שהיא מצד בחי' הנשמה המלוכשת בגוף (בחי' יעקב, הרגל שבנשמה), היא ע"י ההתבוננות בבחי' האלקות המלוכש בעולמות, שזהו מ"ש⁵⁰ לאהבה את הוי' אלקיך כי הוא חיך, שכאשר מתבונן שכל התהוות וקיום וחיות העולם הוא מצד אלקות,

44) ראה ברכות לה, ב ובחדא"ג מהרש"א שם. לקו"ת שלח מב, ג. ועוד.
45) ראה לקו"ת שם מח, ב.
46) נצבים ל, כ.

44) לקו"ת שה"ש טז, ד. ובכ"מ.
45) ראה חולין צא, ב. בר פס"ח, יד.
46) זהר הובא בסה"מ להצ"צ טו, ב. שער הפסוקים להאריז"ל וישלח לב, כט. ובכ"מ.
47) ואתחנן ו, ה.

הרי כיון שהאדם אוהב את חיי נפשו, נעשה אצלו הרגש דלאהבה את הוי' אלקיך כי הוא חייך, ועי"ז נעשית אצלו עבודת ה' באופן שנרגש אצלו שכל הענינים שבעולם התהוותם היא מצד כח הפועל בנפעל, שזהו בחי' האלקות כפי שהוא בעולם. וכאשר מתבונן במ"ש⁵¹ הודו על ארץ ושמים, שכל חיות העולמות הוא מהארה בעלמא, שזהו שלא בערך לבחי' סובב כל עלמין ועאכו"כ לגבי הבחי' שלמעלה מזה, הנה התבוננות זו פועלת אצלו את האהבה דבכל נפשך, שהיא למעלה מהאהבה דבכל לבבך (כמבואר בכ"מ⁵², וכן הוא גם ע"פ פשוטו, שהרי הפירוש דבכל נפשך הוא אפילו נוטל את נפשך⁵³). אמנם כל זה אינו עדיין האהבה דבכל מאדך שענינה הוא לצאת מגדר הגבלה לגמרי, שאהבה זו היא מצד עצם הנשמה, בחי' ישראל, ובאה ע"י ההתבוננות בעצם האלקות המתנשא מימות עולם⁵⁴, עד לבחי' התנשאות עצמי, שע"ז מתעורר באהבה לצאת מגדר הגבלה לגמרי, והו"ע רעותא דלבא, שאין זה מצד ההבנה וההשגה, כ"א מצד ההכרה, והוא בחי' דעת הנעלם שבנפש, והיינו מה שבעצם הנפש יש הכרה בעצמות א"ס, וכמו אברהם אבינו שכן שלש שנים הכיר את בוראו⁵⁵, שהו"ע הכרת ודביקות עצם בעצם⁵⁶.

והנה ג' בחי' אהבות אלו באים בסדר והדרגה, והיינו, שע"י הקדמת העבודה דבכל לבבך ובכל נפשך, אזי מגיעים אח"כ לאהבה דבכל מאדך, אבל כאשר חסר בהאהבה דבכל לבבך ובכל נפשך, אזי חסר גם האהבה דבכל מאדך. ועד"מ לאדם שנכשל ברגלו, שע"ז נופל גם הראש, ועד"ז כאשר חסר בעבודת הרגל שבנשמה, אזי חסר גם (ועאכו"כ) בעבודה שמצד הראש (ישראל) שבנשמה⁵⁷. וזהו"ע אני שינה בגלותא, דבזמן הגלות אזי כל עניני העבודה וההכרה כו' (הן רעותא דלבא שמצד בכל מאדך, והן העבודה דבכל לבבך ובכל נפשך) הם בבחי' שינה והעלם, ואז ניכרים רק הענינים שאינם קשורים עם פנימיות העולם שזהו"ע התומ"צ ועבודה בכללותה. וזהו כללות הענין שבזמן הגלות, שאין ישראל עושיין רצונו של מקום, היינו שהם במצב של שינה, הרי זה פועל ענין של שינה גם למעלה, שעושה עצמו כישן, כישן הוי'. ועפ"ז תגדל

53) פרש"י ואתחנן ו, ה.

54) בברכת יוצר.

55) נדרים לב, א.

56) ראה סה"מ עת"ר ע' קלב.

57) ראה לקו"ת דרושים לש"ש סז, ד.

51) תהלים קמט, יג. וראה תו"א ויצא כב,

א. ובכ"מ.

52) ראה סה"מ תרפ"ט ע' 263 ואילך.

וראה ספר הערכים-חב"ד ח"א ע' תיז ואילך.

וש"נ.

יותר הקושיא דלעיל (ס"א), איך אפשר שבזמן הגלות יגיעו בבחי' שלמעלה מהעולם הנפש, שלזה צריך ענין נעלה יותר גם מהענין דבכל מאדך.

ה) אך הענין הוא, שעז"נ בהמשך הכתוב (אני ישנה) ולבי ער, והיינו, שאע"פ שאני ישנה בגלותא, מ"מ, לבי ער להקב"ה (כדאיתא במדרש⁵⁸). ובהקדים, דמשנת"ל בנוגע לזמן הגלות, שכאשר חסר בהענין דבכל לבבך ובכל נפשך, אזי חסר בדרך ממילא גם בהענין דבכל מאדך, הוא בסתירה לכאורה להמבואר בכ"מ⁵⁹ בפירוש ולבי ער, שאפילו בזמן הגלות ישנו הענין דפנימיות הנפש, שקשור לכאורה עם הענין דבכל מאדך. ויתירה מזה, כמבואר בכ"מ⁶⁰ שדוקא בזמן הגלות שייכת העבודה דבכל מאדך יותר מאשר בזמן הבית, וכידוע המשל בזה, שמי שהוא בעל שכל, קשה לו לבוא לענינים של מס"נ, להיותו שקוע (פאָרטרונקען) בענין השכל באופן שכל מהותו הו"ע השכל והבנה והשגה. ועד"ז הוא גם בהקומה שלימה דכללות השתלשלות הדורות, שבדורות שהיו בבחי' ראש ומוחיץ לא הי' במצוי כ"כ ולא הי' בקל העבודה שמצד מס"נ, כיון שהי' מאיר בתוקף ובגלוי ענין השכל והבנה והשגה שבראש ומוחיץ, משא"כ בזמן הגלות, שדוקא אז ישנו ענין המס"נ, כשם שנקל יותר להכניס את הרגל במים חמים מאשר את הראש⁶⁰. והיינו, שלא זו בלבד שגם כאשר נמצאים בזמן הגלות ישנו הענין דמס"נ בשוה כמו בזמן הבית, אלא אדרבה, שעז"נ⁶¹ צמאה לך נפשי גו' בארץ צי' ועיף גו', ומסיים כן בקודש חזיתיך, שפירושו⁶² הלואי בקודש חזיתיך, דהיינו, הלואי שבקודש, בזמן הבית, יהי' הענין דצמאה לך נפשי, העבודה דמס"נ, כמו בזמן הגלות.

אך ידוע הביאור בזה, שמצד בחי' פנימיות הנפש גופא יש ב' ענינים, העבודה דבכל מאדך באופן של רעותא דלכא, וענין המסירת נפש. דהנה, העבודה דרעו"ד שכללותה היא מצד הדעת באופן של הכרת עצם בעצם, הרי הכרה זו הו"ע של אור וגילוי, ובאופן שפנימיות הנפש מאירה בכל עניני', ולכן פועל הענין דבכל מאדך גם בעבודה דבכל לבבך ובכל נפשך. אמנם, ענין זה הוא בחי' אור הנשמה (אלא שזהו אור של פנימיות הנשמה), ובשביל אור זה צ"ל ההכנה ע"י העבודה דבכל לבבך ובכל נפשך, וכאשר חסרה הכנה זו, אזי חסר גם הענין דאור הנשמה כפי שהוא

תרמ"ח. תרפ"ה. וראה ד"ה ונחה דאחש"פ

תשכ"ה פ"ט (תו"מ סה"מ ניסן ע' קצד).

(61) תהלים סג, ב"ג.

(62) ראה סה"מ תרפ"ט ע' 122. וש"נ.

(58) יל"ש שה"ש עה"פ (רמו תקפח).

(59) ראה מאמרי אדה"ז כתובים ח"ב ע'

קנו.

(60) ראה ד"ה אין הקב"ה בא בטרונאי

באופן היותר נעלה עד להכרת עצם בעצם. אך ענין המס"נ כפי שהוא מצד עצמו, אינו ענין של אור וגילוי, אלא הוא כח של פנימיות הנשמה, והיינו, שאין זה באופן שמאיר אור בכל כחות נפשו מפנימיות הנפש עד למטה מטה, כי אם באופן שיודע רק שצריך לעשות רצון הקב"ה, ועל זה מוסר נפשו על קידוש השם, שזהו"ע דבכל מאדך כפשוטו, מסירת נפש בפועל, או לכל הפחות בכח, שענין זה הוא מצד פנימיות הנפש עצמה כפי שהיא למעלה מבחי' האור שבה. והחילוק שבין ב' ענינים אלו הוא, שבחי' הרעו"ד דבכל מאדך היא בזמן הגלות באופן דאני ישנה בגלותא, שהו"ע השינה וההעלם לא רק מבחי' בכל לבבך ובכל נפשך, אלא גם מבחי' הרעו"ד דבכל מאדך. אבל ענין המס"נ, הנה גם בזמן הגלות לבי ער, ואדרבה, ביתר שאת מכמו שהי' בקודש, בזמן הבית, כי ענין המס"נ הוא בעיקר בזמן הגלות.

ו) ומזה מובן גודל מעלת העבודה דמס"נ (שזוהי גם העבודה שהיתה בזמן מרדכי ואסתר), שמגעת לא רק למעלה מכחות הנפש כפי שהם במדידה והגבלה, אלא למעלה גם מבחי' דעת הנעלם שבנפש, שמצד זה היא העבודה דרעו"ד, שכל זה הוא עדיין ענין של אור. ועפ"ז מובן שענין המס"נ מגיע למעלה גם מהבחי' ששם נמצאים כל הכחות בשוה. דהנה, נת"ל שענין השינה הוא עליית הכחות הפנימיים לבחי' ששם נמצאים כולם בשוה, שאין ניכר מעלת האחד על השני (שמצד בחי' זו יכול להיות הענין דרואים את הנשמע ושומעים את הנראה, כמבואר בארוכה במק"א⁶³), אבל זוהי בחי' שיש בה ענין וגדר של כחות כו'. ובחי' זו קשורה עם העבודה דבכל לבבך ובכל נפשך, עד לעבודה דרעו"ד שמצד בחי' דעת הנעלם, שזהו אור הנשמה, ושם יכול להיות ענין של שינה והעלם. אמנם כח המס"נ הו"ע שלמעלה מכל עניני גילויים והתפשטות, למעלה אפילו מגילוי אור היותר נעלה כפי שהוא בעולם האצילות, כולל גם אצילות דכללות. ולכן עי"ז פועלים להיות ויקץ כישן הוי'. וזהו כללות הענין דהסתר אסתיר פני, שגם בההסתר שע"י הירידה לעולמות ב"ע דכללות, דהיינו בחי' רישא וגלגלתא דא"ק, ואפילו בההסתר שע"י הירידה לעולמות ב"ע הפרטיים, ואפילו בההסתר שבזמן הגלות, כמו בימי מרדכי ואסתר, יש שם גם בחי' פני, ובאופן שהדסה היא אסתר, היינו, שגם בירידתה למטה מתייחדת המלכות עם הת"ת, שזהו"ע קו האמצעי שעולה למעלה ביותר⁶⁴, עד לבחי' היותר נעלית שבאור, והיינו,

64) ראה לקו"ת מסעי צו, ב.

63) ראה לקו"ש ח"ו ס"ע 119 ואילך.

לא רק למעלה מאור מחצב הנשמות, ולמעלה אפילו מאור מחצב הספירות, אלא גם בהבחי' שהיא כדוגמת עתיק שלעילא מגולגלתא דא"ק (כנ"ל ס"ג), שזהו"ע פני, וע"י בחינת הדסה הרי זה נמשך גם בבחינת אסתר.

ז) **וזהו** גם מש"נ ויהי אומן את הדסה היא אסתר, דכיון שכל הענינים נמשכים ע"י התורה, הנה עז"נ ויהי אומן גו', דהנה, אומן הוא ע"ד מ"ש במד"ר בתחלתו ואהי' אצלו אמון⁶⁵, אמון פדגוג, אמון מכוסה, אמון מוצנע. אמון מכוסה הו"ע המצות שהם לבושים, אמון פדגוג ואמון מוצנע הו"ע גליא דאורייתא ופנימיות וסתים דאורייתא (והיינו, שפדגוג מורה על ענין חינוך התינוק, שכללותו הוא ע"י גליא דאורייתא, ולאח"ז גם ע"י פנימיות וסתים דאורייתא). וזהו ויהי אומן את הדסה, שע"י התומ"צ נמשך בחי' פני בבחי' הדסה, וע"י בחי' הדסה הרי זה נמשך גם בבחי' אסתר, ספירת המלכות, כנסת ישראל, ומשם נמשך בכל נשמה ונשמה שבישראל. וענין זה פעל גם בבני' שבאותו הדור, שנקראים בשם יהודים, ע"ש שכל הכופר בע"ז נקרא יהודי⁶⁶, שהי' אצלם הענין דהסתר אסתר פני, שלא הי' אצלם העבודה דבכל מאדך, ואפילו לא בכל לבבך ובכל נפשך, אבל הי' אצלם ענין המס"נ בפועל, כמבואר בתו"א⁶⁷ שאם רצו להמיר דתם ח"ו לא הי' המן עושה להם כלום, אלא שהם מסרו עצמן למות כו' נוכמו המס"נ דחנני' מישאל ועזרי' שעמדו בנסיון דכבשן האש בדור שלפנ"ז, ועד"ז היתה גם המס"נ בימי מרדכי ואסתר. ולהעיר גם מדברי הגמרא⁶⁸ בפירוש הכתוב⁶⁹ והוא עומד בין ההדסים, שקאי על חנני' מישאל ועזרי': אין הדסים אלא צדיקים, שנאמר ויהי אומן את הדסה], שענין המס"נ הוא מצד כח הנשמה שלמעלה מאור הנשמה (כנ"ל ס"ה). ודוקא ע"י ענין המס"נ הגיעו למעלה מהבחי' שבה נמצאים כל הכחות פנימיים בשוה, ולכן פעלו עי"ז להיות ויקץ כישן הוי'. והיינו, שענין המס"נ פעל שנדדה שנת מלכו של עולם, כיון שהיו עושיין רצונו של מקום באופן היותר נעלה, למעלה גם מהעבודה דרעו"ד, כי אם מצד ענין המס"נ בכח, שהי' אז גם בפועל (שהרי ידעו שישנה הגזירה, אָט אָט איז דאָ די גזירה), וענין זה פעל שנדדה שנת המלך כפשוטו, שמזה התחיל

68) סנהדרין צג, א.

69) זכרי' א, ח.

65) משלי ח, ל.

66) מגילה יג, א.

67) צז, א.

תוקפו ועיקרו של נס, והביא את הגאולה וביטול הגזירה, ונהפוך הוא¹⁶, ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר⁷⁰, ובאופן שמגילת אסתר אינה בטילה⁷¹, אלא כל הענינים הם קיימים לעולם, באופן שלא יסוף מזרעם⁷².

(72) אסתר ט, כח. וראה רמב"ם שם הי"ט.

(70) אסתר ח, טז.
(71) רמב"ם ה' מגילה פ"ב הי"ח.